

Botanický průzkum vybraných lokalit v okolí Babylonu

Úvod

Dne 25. 5. 2022 provedlo naše neziskové sdružení Ořešák – spolek pro ochranu přírody, z.s. botanický průzkum na vybraných lokalitách v okolí obce Babylon. O tento průzkum projevil zájem místní nezisková organizace Babylon, z.s. Na navštívených lokalitách byl proveden soupis zjištěných druhů rostlin; nomenklatura je sjednocena dle klíče ke květeně ČR – viz studie Kaplan et al. (2019). U význačných druhů je uveden stupeň jejich ochrany a ohrožení dle Červeného seznamu ČR (Grulich & Chobot 2017) a dle Vyhlášky MŽP č. 395/1992 o zvláště chráněných druzích.

Lokalita č. 1 – Babylonský lom

Jedná se o opuštěný lomeček, který leží ca 55 m SZ od železniční zastávky Babylon, v nadmořské výšce přibližně 492 m. Jde o přírodovědecky zajímavou lokalitu, jejíž biotopy jsou z větší části ponechány samovolnému vývoji. Pro zachování přístupnosti lomečku pro veřejnost jsou prováděny výběrné prořezávky náletových dřevin. Díky obětavému nasazení zdejších obyvatel se podařilo zlikvidovat divokou skládku a interiér lůmku se stal velmi příhodným místem pro relaxaci i vycházku do okolí obce.

Na dně lomečku se nachází mělké jezírko s vitální kolonií **leknínu bílého** (*Nymphaea alba*); s největší pravděpodobností se jedná o uměle introdukovaný druh (dle červeného seznamu spadá do kategorie C1t, dle vyhlášky MŽP do kategorie silně ohrožený druh). Dále zde byly zjištěny zblochan vzplývavý (*Glyceria fluitans*), orobinec širokolistý (*Typha latifolia*) i vzácnější orobinec úzkolistý (*Typha angustifolia*) s vyššími nároky na čistotu vody. V okrajových partiích jezírka se vyvinuly menší kolonie ostřice zobánkaté (*Carex rostrata*), z dalších druhů zde rostou sítina rozkladitá (*Juncus effusus*), ostřice měchýřkatá (*Carex vesicaria*) a svízel bahenní (*Galium palustre*).

Na obnažených skalních stěnách lůmku není vegetace příliš vyvinuta, nachází však příznivé podmínky pro svůj rozvoj v okrajových částech lokality. Hojně se zde uchycují různé divoce rostoucí dřeviny: javor klen (*Acer pseudoplatanus*), javor mléč (*Acer platanoides*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), dub letní (*Quercus robur*), topol osika (*Populus tremula*), bříza bělokorá (*Betula pendula*), jeřáb ptačí (*Sorbus aucuparia*), třešeň ptačí (vrba jíva (*Salix caprea*), olše lepkavá (*Alnus glutinosa*), lípa srdčitá (*Tilia cordata*), jablonoň lesní (*Malus sylvestris*), buk lesní (*Fagus sylvatica*), hrušeň (*Pyrus* sp. zplaň.), dub červený (*Quercus rubra*), líska obecná (*Corylus avellana*), janovec metlatý (*Cytisus scoparius*), šerík obecný (*Syringa vulgaris*), bez hroznatý (*Sambucus racemosa*) a bez černý (*Sambucus nigra*).

V areálu lůmku se nacházejí tři vitální exempláře **tisu červeného** (*Taxus baccata*), který dle červeného seznamu ČR patří do kategorie ohrožený druh (C3), dle vyhlášky MŽP se jedná o silně ohrožený druh. Z dalších dřevin byl zaznamenán výskyt tavolníku vrbolistého (*Spiraea salicifolia*). Nejspíše se jedná o druhotný výskyt; dle červeného seznamu spadá do kategorie ohrožené druhy (C3).

V bylinné vegetaci byly zjištěny tyto druhy: lipnice hajní (*Poa nemoralis*), kaprad' samec (*Dryopteris filix-mas*), náprstník červený (*Digitalis purpurea*), ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*), jahodník obecný (*Fragaria vesca*), vlašovičnick větší (*Chelidonium majus*), kakost smrdutý (*Geranium robertianum*), ostřice zaječí (*Carex ovalis*), ostružiník maliník (*Rubus*

idaeus), blíže neurčené druhy ostružiníků (*Rubus* sp. div.), máta dlouholistá (*Mentha longifolia*), vrbovka horská (*Epilobium montanum*), srha říznačka (*Dactylis glomerata*), metlička křivolaká (*Avenella flexuosa*), mochna stříbrná (*Potentilla argentea*), šťovík menší (*Rumex acetosella*), rozrazil lékařský (*Veronica officinalis*), chrpa latnatá (*Centaurea stoebe*), rožec rolní (*Cerastium arvense*), třezalka tečkovaná (*Hypericum perforatum*), brusnice borůvka (*Vaccinium myrtillus*), svízel přítula (*Galium aparine*), mydlice lékařská (*Saponaria officinalis*), pelyněk černobýl (*Artemisia vulgaris*).

Některé skalní štěrbinu zdobí rozchodník skalní (*Sedum reflexum*), obvykle společně se smolničkou obecnou (*Steris viscaria*) a pryšcem chvojkou (*Euphorbia cyparissias*).

Součástí zdejší vegetace jsou také dva druhy, které sem byly zavlečeny, nejspíše ze zahrádek: blíže neurčený druh šalvěje (*Salvia* sp.) a blíže neurčený druh pryšce (*Euphorbia* sp.).

Rovněž zde nacházejí uplatnění dvě popínavé rostliny: břečťan popínavý (*Hedera helix*) porůstající stinná zákoutí na skalních stěnách a loubinec pětistý (*Parthenocissus quinquefolia*) vyskytující se zejména v bujné vegetaci poblíž železniční trati.

Na lokalitě byly nalezeny i tři invazní druhy: trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*), křídlatka japonská (*Reynoutria japonica*) a netýkavka malokvětá (*Impatiens parviflora*).

Doporučená péče o lokalitu: je žádoucí pokračovat ve výběrných prořezávkách dřevin za účelem udržení přístupnosti lomečku a zachování vitality exemplářů tisu červeného. Dále je velmi žádoucí redukovat výskyt konkurenčně zdatných invazních rostlin (trnovník akát a křídlatka japonská).

Lokalita č. 2 – prameniště s mokřadní loučkou u viaduktu

Lokalita se nachází poblíž pečlivě udržované Labutí studánky, nad železniční tratí, ca 170 m JV od železniční zastávky Babylon, v nadmořské výšce 482 m. Jde o drobné, avšak vydatné prameniště s navazující podmáčenou neobhospodařovanou loučkou, z níž vytéká bezejmenný přítok vlévající se do Bystřice.

V jádrové zóně se vyskytují druhy lesních i lučních pramenišť: ptačinec mokřadní (*Stellaria alsine*), řeřišnice hořká (*Cardamine amara*), pomněnka bahenní řídkokvětá (*Myosotis palustris* subsp. *laxiflora*), rozrazil potoční (*Veronica beccabunga*), krabilice chlupatá (*Chaerophyllum hirsutum*), blatouch bahenní (*Caltha palustris*), papratka samičí (*Athyrium filix-femina*). Rovněž bylo zjištěno několik mladých exemplářů **vrbovky tmavé** (*Epilobium obscurum*), která dle červeného seznamu spadá do kategorie ohrožených druhů (C3).

V bohatě vyvinuté vegetaci mokřadní loučky převládají druhy vlhkých pcháčovských luk (svaz *Calthion palustris*), zejména skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*). Z doprovodných druhů se uplatňují především přeslička lesní (*Equisetum sylvaticum*), přeslička poříční (*Equisetum fluviatile*), ostřice třeslicovitá (*Carex brizoides*), tužebník jilmový (*Filipendula ulmaria*), pcháč bahenní (*Cirsium palustre*), vrbina obecná (*Lysimachia vulgaris*), kozlík lékařský (*Valeriana officinalis* agg.), lipnice obecná (*Poa trivialis*) a chrastice rákosovitá (*Phalaris arundinacea*).

Z dalších druhů byly zjištěny tyto: čistec lesní (*Stachys sylvatica*), pryskyřník plazivý (*Ranunculus repens*), ptačinec hajní (*Stellaria nemorum*), šťovík tupolistý (*Rumex obtusifolius*), psárka luční (*Alopecurus pratensis*) a kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*). Přítomen je také mladý nálet olše lepkavé (*Alnus glutinosa*).

V loučce byl zaznamenán jeden mladý exemplář skokana hnědého (*Rana temporaria*).

Doporučená péče o lokalitu: prameniště s loučkou představují cenný rezervoár vody a hostí rozmanitou mokřadní vegetaci včetně vzácnější vrbovky tmavé. Biotopy je zapotřebí ponechávat netknuté, bez zásahů, pro své zachování nevyžadují žádnou speciální péči.

Lokalita č. 3 – vlhká loučka s prstnatcem májovým

Jde o vlhkou druhově bohatou loučku na východním okraji obce, poblíž stavení č.p. 75, ca 160 m JJV od železniční zastávky Babylon, v nadmořské výšce přibližně 479 m. Lokalita je význačná především výskytem zákonem chráněného **prstnatce májového** (*Dactylorhiza majalis*) – dle vyhlášky MŽP i červeného seznamu se jedná o ohrožený druh. Na loučce se nachází menší populace čítající jednu až dvě desítky exemplářů.

Vegetační kryt loučky, která je pravidelně kosená, tvoří hlavně druhy vlhkých pcháčových luk, místy v kombinaci s elementy vázanými na mokřadní fytoocenózy s převahou nízkých ostřic: skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*), kohoutek luční (*Lychnis flos-cuculi*), ostřice třeslicovitá (*Carex brizoides*), pcháč bahenní (*Cirsium palustre*), medyněk vlnatý (*Holcus lanatus*), tužebník jilmový (*Filipendula ulmaria*), škarďa bahenní (*Crepis paludosa*), přeslička bahenní (*Equisetum palustre*), blatouch bahenní (*Caltha palustris*), štírovník bažinný (*Lotus pedunculatus*), vrbina obecná (*Lysimachia vulgaris*), pryskyřník prudký (*Ranunculus acris*), kontryhel obecný (*Alchemilla vulgaris*), krvavec toten (*Sanguisorba officinalis*), hrachor luční (*Lathyrus pratensis*), svízel slatinný (*Galium uliginosum*), ostřice černá (*Carex nigra*), ostřice prosová (*Carex panicea*), ostřice bledavá (*Carex pallescens*), ostřice měchýřkatá (*Carex vesicaria*), tomka vonná (*Anthoxanthum odoratum*), pomněnka hajní (*Myosotis nemorosa*), třezalka skvrnitá (*Hypericum maculatum*), jetel luční (*Trifolium pratense*), šťovík kyselý (*Rumex acetosa*) a popenec obecný (*Glechoma hederacea*).

U blízkého rybníčka byla evidována kolonie **bledule jarní** (*Leucojum vernalis*), která patří k ohroženým druhům dle vyhlášky MŽP i dle červeného seznamu. V tomto případě se jedná o druhotný výskyt. V nedalekém lesním porostu u železniční trati byly zjištěny statné exempláře **jedle bělokoré** (*Abies alba*), která dle červeného seznamu patří k druhům zasluhujícím zvýšenou pozornost (C4a).

Za zmínku rovněž stojí pravidelně kosené mezofilní luční porosty na přilehlém jihozápadně orientovaném svahu nad rybníčkem. Nacházejí se přibližně 120–130 m JJV od železniční zastávky Babylon, v nadmořské výšce kolem 480 m. Vyvinuly se zde druhově pestré fytoocenózy s hojným zastoupením druhů smilkových trávníků (svaz *Violion caninae*) v doprovodu elementů mezofilních ovsíkových luk (svaz *Arrhenatherion elatioris*).

Výčet zjištěných druhů je následující: vítod obecný (*Polygala vulgaris*), kopretina bílá (*Leucanthemum vulgare*), mateřídouška vejčitá (*Thymus pulegioides*), bika ladní (*Luzula campestris*), tomka vonná (*Anthoxanthum odoratum*), třeslice prostřední (*Briza media*), trojzubec poléhavý (*Danthonia decumbens*), prasetník kořenatý (*Hypochaeris radicata*), ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*), máchelka srstnatá (*Leontodon hispidus*), kostřava červená (*Festuca rubra*), lipnice luční (*Poa pratensis*), trojštět žlutavý (*Trisetum flavescens*), jitrocel kopinatý (*Plantago lanceolata*), štírovník růžkatý (*Lotus corniculatus*), chrpa luční (*Centaurea jacea*), chrastavec rolní (*Knautia arvensis*) a svízel bílý (*Galium album*).

V příměsi jsou zastoupeny i některé teplomilné druhy: smolnička obecná (*Viscaria vulgaris*), jahodník trávnic (Fragaria viridis), jetel prostřední (*Trifolium medium*) a pryskyřník hlíznatý (*Ranunculus bulbosus*).

Doporučená péče o lokalitu: k udržení pestré druhové skladby i pro zachování populace prstnatce májového je zapotřebí loučky nadále kosit. V sušší loučce na svahu je možné uplatnit i pastvu hospodářských zvířat, nikoliv však ve vlhké loučce pod svahem (prstnatec májový je druh velmi citlivý na sešlap). Pro udržení a podporu populace prstnatce májového je vhodné provádět seč nejdříve ke konci června, aby rostliny stihly odplodit a mohly dobře prosperovat i v následujících letech.

Lokalita č. 4 – akvadukt u náhonu Teplé Bystřice

Lokalita leží nad železniční tratí, na soutoku náhonu Teplé Bystřice a bezejmenného pravobřežního přítoku, ca 290 m VJV od železniční zastávky Havlovice, v nadmořské výšce přibližně 478 m. Územím prochází naučná stezka „Studánky kolem Babylonu“. U náhonu se nachází aluviální psárková louka s přilehlou mokřadní olšinou, která se vyvinula spontánně, v důsledku sekundární sukcese. Stromové patro olšiny tvoří vzrostlé exempláře olše (*Alnus glutinosa*), v podrostu je hojná ostřice oddálená (*Carex remota*).

Doporučená péče o lokalitu: nezasahovat do vodního režimu, olšový porost je žádoucí nadále ponechávat přirozenému vývoji.

Lokalita č. 5 – lesní prameniště pod Rašínovým kamenem

Jde o dobře zavodněné lesní prameniště vyvinuté na horním toku Bystřice, v rozsáhlém polesí s převahou kulturních smrkových porostů. Lokalita leží v mělkém a plochém údolí, ca 0,6 km S od železniční zastávky Česká Kubice, SZ od Rašínova kamene, v nadmořské výšce kolem 497 m.

Vyvinuly se zde přírodovědecky význačné biotopy podhorských pramenišť se zajímavou druhovou skladbou. K hojně zastoupeným druhům patří zběhovec plazivý (*Ajuga reptans*), ostřice oddálená (*Carex remota*), řeřišnice hořká (*Cardamine amara*), pitulník horský (*Galeobdolon montanum*), netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*), ostřice třeslicovitá (*Carex brizoides*) a některé druhy kapradin včetně kapradi rozložené (*Dryopteris dilatata*), papratky samičí (*Athyrium filix-femina*) a kapradi osténkaté (*Dryopteris carthusiana*). Roztroušeně se vyskytují kozlík lékařský (*Valeriana officinalis* agg.), rozrazil potoční (*Veronica beccabunga*) a ostřice šedavá (*Carex canescens*). V drobné tůňce byl zjištěn blíže neurčený druh hvězdoše (*Callitriche* sp.).

Ze vzácnějších druhů byl zjištěn **mokrýš vstřícnoлистý** (*Chrysosplenium oppositifolium*), zařazený do červeného seznamu (C4a), který zde tvoří dobře vyvinuté kolonie na silně podmáčených místech. Do stejné kategorie vzácnějších druhů patří i **žebrovice různolistá** (*Blechnum spicant*) a **rozrazil horský** (*Veronica montana*) vyskytující se roztroušeně v okrajových partiích prameniště a v okolí toku. Místy můžeme spatřit drobné kolonie dalšího význačného druhu – **čarovníku alpského** (*Circaea alpina*).

Ve zdejších prameništích i na březích vodního toku se rovněž hojně vyskytují různé druhy mechorostů a jätrovek. Místy tvoří bohaté nárosty rašeliník Girgensohnův (*Sphagnum*

girgensohnii), běžně se vyskytující druh na podmáčených lesních plochách. Často se podílí na zazemňování odvodňovacích struh, což je příznivé pro zadržování vody v krajině.

Podobná prameniště jsou vyvinuta také na toku Bystřice a jejích přítocích v podmáčené sníženině mezi železniční zastávkou Česká Kubice a manipulační plochou využívanou k soustředování vytěžené dřevní hmoty. Okrajem pramenišť prochází Čertova naučná stezka.

Doporučená péče o lokalitu: nezasahovat do vodního režimu, v prameništích biotopech a blízkém okolí nepoužívat těžkou těžební techniku. Udržovat normované stavy lesní zvěře, která zvláště v horkých letních dnech s oblibou navštěvuje různá podmáčená místa a nežádoucím způsobem narušuje vegetační kryt.

Závěr

V rámci botanického průzkumu prováděného v květnu 2022 bylo navštíveno několik přírodě blízkých lokalit v okolí Babylonu. Vzhledem k jejich význačným přírodovědným, případně i kulturně-historickým hodnotám je důležité tyto lokality zachovat a v případě potřeby jim věnovat zvýšenou pozornost. Prameniště a přirozeně vyvinuté lesní porosty je zapotřebí ponechat v bezzásahovém režimu. K udržení druhově bohatých porostů na loučkách je důležité pokračovat v jejich pravidelném kosení.

Použitá literatura

GRULICH V. & CHOBOT K. [eds] (2017): Červený seznam ohrožených druhů ČR. Cévnaté rostliny. – Příroda, Praha, 35: 1–178.

CHYTRÝ M., KUČERA T. & KOČÍ M. [eds] (2010): Katalog biotopů České republiky. – AOPK ČR, Praha, 307 pp.

KAPLAN Z., DANIHELKA J., CHRTEK J. jun., KIRSCHNER J., KUBÁT K., ŠTECH M. & ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2019): Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2. – Academia, Praha, 1168 p.

Internetové zdroje:

Mapy.cz

Zpracovatel:

Mgr. Ivona Matějková, Ořešák – spolek pro ochranu přírody, z.s., Plánice 302, tel. 604 570 387